

ÖMER SEYFETTİN'İN SEÇİLMİŞ ESERLERİNDE MİLLİYETÇİLİK YANSIMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Melih GÖRGÜN*

Özet

Sanatın birçok dalı farklı ideolojilerin farklı biçimlerde yansıtıcıları olmuştur. Edebiyat, diğer birçok sanat formu gibi bu yansıtıcılardan biridir. Türk edebiyatı, farklı zamanlarda farklı yazarlar tarafından farklı ideolojilerin önemli bir anlatıcısı olmuştur. Milliyetçilik akımının uluslararası perspektifte güçlenmesiyle birlikte, Türkiye'de edebiyat alanında da milliyetçi söylemler oluşmaya ve hız kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda da edebi eserlerde işlenen "Türkçülük" akımı giderek önem kazanmıştır.

Ömer Seyfettin, eserlerinde sıklıkla bu milliyetçi söylemin bir savunucusu olmuş ve konuya farklı perspektiflerden yaklaşmıştır. Bu çalışmada milliyetçi yaklaşımların önemli belirleyicileri araştırılırken, Ömer Seyfettin'in seçilmiş çalışmalarında milliyetçiliği hangi açılardan ve nasıl ele aldığı araştırılacaktır. Bir başka ifade ile, Seyfettin'in seçili eserlerinde, milliyetçiliğin anahtar kelimelerinin izi sürülecektir.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Millet, Ömer Seyfettin, Edebiyat, Ulus-Devlet

REFLECTIONS OF NATIONALISM IN THE SELECTED STORIES OF OMER SEYFETTIN

Abstract

Many branches of art have played a role in reflecting various ideologies in different ways. Literature, like many forms of art, is one of these reflecting agents. In different periods, Turkish literature has become an important medium for various writers to express some ideologies. With the empowerment of the nationalistic movement in the international platforms, a nationalist tone started to emerge and gain pace in Turkish literature, as well.

Omer Seyfettin has often become a substantial advocate of this nationalistic discourse and approached the matter from different angles. This study will examine the ways in which Seyfettin addressed in his selected works as well as analysing the significant features of nationalistic approach. In other words, some of the key words of nationalism in Seyfettin's works will be explored.

Keywords: Nationalism, Nation, Ömer Seyfettin, Literary, Nation-State

* Yeditepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (EN) Öğretim Üyesi. melihgorgun@yeditepe.edu.tr

GİRİŞ

Ömer Seyfettin'in içine doğmuş olduğu coğrafya ve zaman dilimi birçok açıdan zor yılları işaret ediyordu. 19. Yüzyılın sonlarına yaklaşırken uluslararası sistemdeki imparatorlukların (Osmanlı, Avusturya-Macaristan) çökmeye yüz tuttuğu bir dönem ve yine imparatorlukların sınırları içinde yoğunlaşan etnik ve milliyetçi hareketlerin gözlemlendiği bir zaman dilimi yaşanmaktadır. Bu döneme rastgelen Osmanlı fikir akımları –Osmanlıcılık, İslamcılık, ,Türkçülük- çökmekte olan bir İmparatorluğu ayakta tutmak ve eski gücüne kavuşturmak bakımından vatansever bir içeriğe sahiptirler (Çilliler, 2015: 51).

1884 yılında dünyaya gelen Ömer Seyfettin, babası gibi askeri eğitim almıştı ve milliyetçilik fikri, daha orta öğrenim çağlarından itibaren beyninde şekillenmeye başlamıştı. İleride yazacağı eserlerde çok sade bir dil kullanırken, toplumun beklenti ve kaygılarını da çok iyi analiz etmiş yazar için çoğu romancı modern Türk hikayeciliğinin kapılarını aralayan sanatçı tanımlamasını yapar (Aydemir, 2005: 60). Türk Edebiyatı'nın çok önemli kalemlerinden biri haline gelen Ömer Seyfettin, çoğu çağdaşı gibi I. Dünya Savaşı yıllarından önce Osmanlı İmparatorluğu'na mensup her bireyin duyduğu kaygıları taşımaktadır. İmparatorluğun dağılma sürecini analiz etmiş olup, topluma önemli fikirleri edebiyat aracılığı ile aktarma ihtiyacı da artık birçok meslektaşı gibi onun için de bir zorunluluk haline gelmiştir ve milliyet, milliyetçilik, kültür gibi kavramlar, Seyfettin'in eserlerinin adeta önemli anahtar kelimeleri haline gelmiştir (Kuş, 2013: 12).

Osmanlı İmparatorluğu'nda, Avrupa'dakine benzer bir toplumsal sınıf yapısı olmadığından özellikle siyasal hayattaki itici ve birleştirici güçlerin genellikle din ve ırk kavramları ile ilintili olduğu açıktır (Ahmad, 2007). İmparatorluğun içinde bulunduğu vaziyet, milliyetçilik akımının ve eserlerde de milliyetçilik temasının işlenmesini tetikleyen önemli unsurların başında gelmektedir. Bu noktada, Taner Timur'un Osmanlı İmparatorluğu'nda kimlik sorunu ile ilgili yaptığı şu saptama son derece önemlidir:

"... Osmanlılar, kimlik sorunu üzerinde düşünmeye başladıkları zaman, kültürlerinde bu konuda kendilerine yardımcı olabilecek düşünce araçları yoktu. Oysa Batı, kütüphane ve kataloglarıyla bilimsel dernek ve kurumlarıyla, uzmanlaşmış yayınlarıyla bütün dünyaya egemen olacak bir düşünce arsenali yaratmıştı... Osmanlı

İmparatorluğu'nda Türkçü hareketleri başlatanlar kısmen Batı'da antropoloji ve filoloji çalışmalarından yararlandılar..." (Timur, 1986).

Yine benzer bir biçimde Bernard Lewis'in şu değerlendirmesini hatırlamak yerinde olacaktır: "Türkçü bir politika Osmanlı İmparatorluğu içinde hakim Türk ırkının bağılıklarını birleştirir, Osmanlı sınırları ötesinde, Rusya ve diğer yerlerdeki milyonlarca Türk'ün bağılılığıyla da onu kuvvetlendirir" (Lewis, 2007).

Özellikle Seyfettin'in eserlerinde milliyetçilik ana temasının yansımalarının temel bir amacı da anavatan ve millet fikrinin güçlendirilip, toplum için bir kurtuluş umudunun dile getirilmesi olmuştur (Demir, 2007). Şüphesiz Balkan Savaşları dönemini orduda görevli bir asker olarak yaşayıp, Osmanlı İmparatorluğu için sona gelindiğini en iyi sezen yazarlardan biri olmuştur Ömer Seyfettin. Özellikle görevli olduğu bölgelerde gözlemlemiş olduğu Bulgarların ve Makedonların bir milli bilinç kurma gayreti, Seyfettin'i oldukça etkilemiştir (Şengül, 2001).

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde milliyetçilik kavramı ele alınırken, konu ile ilgili genel yaklaşımlar incelenecek ve sonrasında da Ömer Seyfettin'in iki adet seçilmiş eserinde bu yaklaşımların izi sürülecektir.

1. Milliyetçilik Üzerine

Milliyetçilik üzerine bugüne kadar çeşitli tanımlamalar yapılmış olup, çoğu düşünür tarafından da farklı açılardan ele alınmıştır. Smith, milliyetçiliği bir ulusun en önemli tanımlayıcılarından olarak ele alır ve bir toplumun birliğinin, kimliğinin ve özerkliğinin yapı taşı olarak tanımlar (Smith, 2010).

Milliyetçi bakış açısında önce devlet oluşup ardından ulus oluşabilir ya da tam tersi bir durum da söz konusu olabilir. Örneğin Gellner'e göre milliyetçilik kimi zaman önceden oluşmuş olan kültürleri alıp onları millet potasında biraraya getirirken kimi zaman da milletleri yoktan icat eder ve önceden varolan kültürlere de büyük derecede önem vermez (Gellner, 2006). Öte yandan Breuilly, milliyetçilik kavramını ele alırken bu yaklaşımın düşünce, duygu ya da bir siyasi hareket olarak incelenebileceğini söyler (Breuilly, 1993).

Milliyetçilik bir ulusun üyelerini, belirli simgeleri, inançları ya da yaşam biçimlerini, kendi ortak siyasal kaderlerine ilişkin karar verme iradesine sahip bir topluluğa ait olma duygusunu bireylere kazandırır (Guibernau, 1997). Şüphesiz milliyetçilik, tarihsel perspektifte toplumda ulusal bir kimlik oluşturulmasında çok önemli bir ideoloji olmuş ve önemli siyasal getiriler sağlayan bir mekanizma oluşturmuştur. Bu bağlamda Batı toplumlarında genellikle sanayileşme ve modernleşme süreci boyunca önem kazanan bir yapı olarak ortaya çıkmış olan ulus-devlet, kendi ideolojisi olan milliyetçiliği doğururken, Doğu toplumlarında milliyetçi hareketler, ulusal devletlerin oluşmasında önemli rol üstlenmişlerdir (Turan, 2011: 136).

Modern zamanlara ait bir yaklaşım olan milliyetçilik kavramı bir milletin kimliğini, özerkliğini ve birliğini oluşturan önemli bir ideoloji olarak tanımlarken (Smith, 1991), bu bağlamda da ulus yapısını oluşturan bileşenleri iki farklı gruba –territoryal, etnik- ayırmıştır. (Smith, 1988) İlk grubun yapısı kimlikler üzerinden ifade edilirken, ortak soy ve kökenler, gelenekler ve geçmiş kurulmuş bağlar büyük önem taşır. İkinci grubun yapısı da kesinleşmiş coğrafi sınırlamalar üzerinden ifade edilirken, yine bu gruplamada ulusu oluşturan hiçbir bireye ırkı, cinsiyeti, dili ya da dini bakımından ayrıcalık tanınmaz, ayrıca vatandaşlık ve dayanışma duygusu aktif siyasal katılım ile tasvir edilir (Smith, 1988).

Milliyetçilik yaklaşımları özellikle 20. Yüzyılda hem felsefik hem de ahlaki perspektiflerde ele alınmıştır. Yine bu bağlamda üzerine olumlu ya da olumsuz birçok tanımlama yapılagelmiştir. Sosyal bilimler perspektifinden milliyetçilik yaklaşımına olan ilgi I. Dünya Savaşı yıllarından sonra epeyce artmıştır. Genellikle milliyetçilik araştırmaları ve konunun teorik olarak ele alınması dört temel dönemde incelenir. Bunlar sırasıyla; düşüncenin oluşmaya başladığı on sekiz ve on dokuzuncu yüzyıllar, bir başka deyişle I. Dünya Savaşı öncesi dönem, 1918-1945 arası dönem, 1945-1990 arası dönem ve 1990 sonrası dönemlerdir (Özkırımlı, 1999).

Literatür incelemesi yapıldığında, sözü edilen tüm dönemlerde genellikle millet ve milliyetçilik kavramlarının ne olduğu ya da ne olması gerektiği, kavramın doğuşu ve gelişimi, kavramın ne kadar modern olup olmadığı ya da milliyetçiliğin farklı türleri üzerine farklı bakış açıları geliştirilmiştir. Ele alınan tüm farklı kavramlar çerçevesinde, milliyetçilik yaklaşımları, İlkçiler (primordialist), Modernistler ve Etno-Sembolcüler olarak üç ana gruba ayrılmıştır.

İlkçi yaklaşım özünde milletleri ilk çağlardan beri varolan doğal yapılar olarak ele alır ve bu yapıların kan, dil, din, alışkanlıklar ya da akrabalıklar gibi doğal bağlar ile oluştuğunu ifade eder (Geertz, 1973). Yine bu yaklaşım çerçevesinde bireylerin ait oldukları etnik topluluk önceden belirlenmiştir ve “öz” büyük önem taşır.

İlkçilerin barındırdığı bir önemli grup eskilcilerdir ve bu anlayışa göre de bugünün milletleri yüzlerce yıldır varolan bir oluşumun günümüzdeki uzantıdır. Kısaca özetlemek gerekirse, millet; ortak bir kültüre, kimliğe, tarihe ve dile sahip olan bireylerden oluşan bir topluluktur (Özkırımlı, 1999).

Yine İlkçi okul perspektifinde ele alınan bir başka önemli bakış açısı sosyo-biyolojik yaklaşımlar olarak incelenir ve etnik bağlılığın ana bileşeni olarak genetik kodlar ve içgüdüleri öne sürer. Sosyo-biyolojik kuramların milliyetçi söylemlerinde etnisite önemli bir unsur olarak tanımlanırken yine bu bağlamda mitler, kan bağları, akrabalık ve yakınlıklar önem kazanır. Özetle önemli olan unsur, genetik kodların bu bağlar üzerindeki etkisidir (Kellas, 1991).

Kültür konusu da yine ilkçi okulun önemli perspektiflerinden olup bu söylemde bir milleti diğer milletlerden ayıran önemli öğelere –din, dil, ortak geçmiş gibi- olan inanç ön plana çıkar (Özkırımlı, 1999). Bir başka ifade ile, etnik bağlara duyulan inanç bu söylemde çok büyük önem taşır. Hobsbawm’a göre diller devletlerle birlikte çoğalır ve bu bağlamda ortak köken ve soy kavramları da milliyetçilik açısından son derece önemlidir (Hobsbawm, 2006).

İlkçi yaklaşımdan ayrı olarak bir başka yaklaşım da modernist milliyetçi bakıştır. Özellikle 1950 yıllarından sonra bu okulun söylemleri giderek önem kazanmıştır. Modernist yaklaşım, özünde milletler ve milliyetçilik söylemlerinin geleneksel değil de modern zamanların bir ürünü olduğunu söyler. Modernist bakış açısına göre milliyetçilik yaklaşımı, kültür, eğitim ve dil alanlarında modern zamanlarda meydana gelen değişimler sebebiyle şekillenmiştir.

O halde “modernleşme nedir?” sorusu burada büyük önem taşır. Endüstri devriminden itibaren giderek artan karşılıklı ilişkiler ağı en kapsamlı tanımını küreselleşme adı altında bulduysa, bu sürecin bir başka önemli boyutu da modernleşme sürecinin topyekün yaşanması olmuştur (Görgün, 2017: 47).

Bu bağlamdaki en önemli çalışmaların başında şüphesiz Karl Deutsch'un modernleşme olgusuna sosyo-ekonomik yaklaşımı gelir. İletişim, şehirleşme, eğitim ve endüstrileşme gibi modern zamanların önemli gelişmeleri milliyetçilik kavramından ayrı düşünülemez. (Deutsch, 1962) Bu açıdan, milletler ve milliyetçilik için gerekli koşullar önemli modernleşme süreçlerinden sonra meydana gelmekte ve bu süreçler milliyetçi bakış açıları için bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Deutsch'un bakış açısına benzer perspektiflerde konuya yaklaşan Gellner ve Hroch'da endüstrileşme ve iletişim ağlarının gelişimi gibi toplumsal alanın modern dinamiklerinin sağladığı avantajlar üzerinden hareketle mevcut koşullardaki dayatmaların ulus-devleti dolayısıyla milli kimlik ve milliyetçilik olgularını öne çıkardığından bahsederler. (Yıldırım, 2014) Bu perspektifte, milli dillerin gelişimi, matbaanın icadı ya da okur-yazarlık becerilerinin toplumun büyük bölümüne yayılması ile doğru orantılı bir ilişki sergilemektedir.

Yine bu bağlamda Gellner modern bakış açısında milliyetçiliği, ortak kültürün bağlayıcı unsurları içinde birbirlerinin yerini alabilecek atomize bireylerin oluşturduğu kişisel olmayan bir toplum yapısı olarak betimlemiştir (Gellner, 1999).

Oktay, Siyaset Bilimi İncelemeleri adlı eserinde, modernleşme, mobilizasyon ve ulus arasındaki ilişki bakımından şu önemli saptamayı yapmıştır:

"... Modern siyasi birimler, belli bir merkez etrafında ve ulus adı altında yeni bütünleşmelerin, yeni birlikteliklerin oluşmasıdır. Bu bağlamda asgari düzeyde bir iletişim ve ilişkiler ağına varlığı toplumsal mobilizasyonun temel ve en belirleyici göstergelerindedir. Toplumsal mobilizasyon bireyi yüzyıllardır ait olduğu dar kapsamlı yerel muhitlerden kopararak her gün biraz daha belirgin biçimde geleneksel değerleri aşındırır ve birey giderek toplumsallaşır. Siyasi gelişmenin en önemli aşaması olan ulus-devletin inşa edilmesi, geniş ölçüde geleneksel bağları kıran mobilizasyon üzerinde cereyan etmektedir..." (Oktay, 2005).

Modern toplumlarda siyaset, kültür ve toplumsal yapı düşünüldüğü vakit, sözü edilen üç unsur arasındaki ilişkide de bir değişim gözlenmektedir. Geleneksel zamanla ya da geleneksel düzende siyaset, kültür ve toplum birbirlerinden katı ve kesin çizgilerle ayrılırken, modern düzende, yine bu üç unsur arası geçişler ve değişimler daha hızlı şekillenebilmektedir. Yani geleneksel dönemde özellikle siyaset, toplum ve kültür ekseninde dikey hareketlilik neredeyse imkansızken, modern düzende siyasette,

toplumda ve kültürde hem yatay hem de dikey hareketlilik söz konusudur. Modern birey, bir krala, bir imparatora sadakat beslemekten ziyade, eğitimle, dille şekillenmiş bir kültüre sadakat besliyordu. (Gellner, 2006) Gellner, milliyetçi söylemler ve modern zamanlar arasında önemli bir bağlantı öne sürerken, bazı görüşler ise bunun tersini savunmaktadır. Örneğin İngiliz milliyetçiliğinin endüstrileşmeden daha önce ortaya çıkması ya da üçüncü dünya ülkelerinde de milliyetçi söylemlerin oluşması gibi. Özetle milliyetçi ideolojiler çoğu zaman varlığını endüstri devrimi sonrasında sıklıkla hissettirirken, bazı durumlarda da varlığını modern zamanlardan önce hissettirebilmiştir.

Etno-sembolcü yaklaşımlarda etnik unsurlar bir toplumun kalıcı öğeleri arasında sayılır. Bir başka ifade ile bu okulun düşünürleri, etnik kültürlerin birey üzerindeki etkisine önemli atıflar yapmaktadır. Bu okulun bir başka önemli belirleyicisi ise, ilkçi ve modernist yaklaşımlar arasında bir orta yol oluşturma çabasıdır. Etno-sembolcülerin perspektifinde milliyetçi söylemlerin gelişimi sadece modern zaman ile sınırlandırılmamalı ayrıca konu incelenirken etnik geçmişlerin kökeni de denklem içerisinde düşünülmelidir. Kısacası modern milletler, yılanmış etnik kültürlerin gölgesi altında şekillenmiştir (Özkırımlı, 1999).

Bu görüşün önemli kalemlerinden Smith, milliyetçiliği; milletleri kurma ve ulus-devletleri ayakta tutma süreci olarak, bir millete ait olma bilinci olarak, millete ilişkin bir dil ve sembolizm bağlamında, milli irade ile alakalı bir kültürel doktrin ve ideoloji olarak ve milletin hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik bir siyasi hareket olarak açıklamıştır (Smith, 1991).

2. Ömer Seyfettin'in Eserlerinde Milliyetçilik

Öncelikle Ömer Seyfettin'in sıklıkla eserlerinde sade ve kolay anlaşılır bir Türkçe kullandığını belirtmekte fayda var. Seyfettin, yazılarında milli birlik ve milli dil arasında çok önemli bir bağ olduğunu dile getirir. Genç Kalemler dergisinde bu konuyu şu şekilde özetlemektedir:

"... Türkler ancak kuvvetli ve ciddi bir terakki ile hakimiyetlerinin mevcudiyetlerini muhafaza edebilirler, terakki ise ilmin, fennin edebiyatın hepimizin arasında intişarına vabestedir ve bunları neşr için evvela lazım olan milli ve umumi bir lisandır. Milli ve

tabii bir lisan olmazsa, ilimi fen, edebiyat gene bugünkü gibi bir muamma halinde kalacaktır. Asrımız terakki asrı, mücadele ve rekabet asrıdır... ” (Sevük, 1967).

İnci Enginün konu ile ilgili olarak şu önemli saptamayı yapmıştır:

“... Dil milli birliğin temelidir. Osmanlı Devleti yapısı icabı milliyetçi değildi. Ayrıca güçlü olmanın verdiği müsamaha dolayısıyla tebasına Türkçe'yi öğretmemiştir. Ömer Seyfeddin, ordudaki ilk günlerinde Balkan Savaşı yenilgisi dolayısıyla kendisini sonsuz bir kötümserliğe kaptırır. Bu karamsarlığın sebebi askerlerin Türkçe bilmemeleridir...” (Enginün, 1985)

1900-1920 seneleri arasında çok önemi eserler üreten Ömer Seyfettin'in hikayelerinde milli bir bilinç oluşturulması ve bu bilincin giderek güçlenmesi en önemli temalardan olmuştur. Ayrıca modern zamanların önemli figürlerinden olan “kadın” unsuru ve kadına verilmesi gerek önem de Seyfettin'in farklı eserlerinde sıklıkla vurgulanmıştır. Seyfettin, hikayelerinde kadınların yetiştirdikleri çocuklarda bilinç oluşturma güçlerini, kimlik kaybına uğrayan bireyler aracılığıyla yapar (Kanter, 2015: 1610).

Nakarad adlı hikayesi bu çalışmada ele alınacak ilk eserdir. Balkan Savaşları sırasında Bulgar çetecilere karşı mücadele veren bir Türk subayının hikayesidir Nakarad. Tayin olduğu kasabada bir Bulgar kızına aşık olur ve kızın sürekli kendi dilinde söylediği şarkıyı kendince bir aşk şarkısı olarak yorumlar. Ancak yine de duyduğu şarkının sözlerinin Türkçe karşılığını tam olarak bilmemektedir.

Sonraları bir başka tanıdığından tesadüfen şarkının sözlerini öğrenen subay, sözlerin aslında Bulgarların İstanbul ile ilgili işgal niyetlerini anlattığını öğrenir ve perişan olur. İçinde bulunduğu duygular karmakarışıktır. Zaman zaman o kız uğruna orduyu terketmeyi bile düşünmüştür. Sonradan Bulgar kızın milliyetçi duyguları ile kendi duygularını da karşılaştırırken pişmanlık ve vicdan azabı da duymuştur. Subay bu hikayede ironik bir biçimde bir Bulgar kızı sayesinde milli bilince varmıştır (Koçak, 2015). Seyfettin bu eserinde etnik unsurları dil üzerinden anlatmış ve farklı perspektiflerde milliyetçiliğin altını çizmiştir.

Primo Türk Çocuğu adlı eserinde, Türk bir baba (Kenan) ve İtalyan bir anneden (Grazia) dünyaya gelen Primo isimli çocuğun hikayesini anlatır yazar. Eserin başlarında Kenan; tarih, köken, ırk ve geçmiş değerlere pek önem vermeyen hatta milli değerleri

pek de önemsemeyen bir karakterdir. Evlerinde de Türkçe pek konuşulmamış ve bu sebepten ötürü oğlu Primo da dil, tarih ya da millet gibi kavramlar gelişmemiştir.

Hikayenin ilerleyen bölümlerinde Kenan yazarın betimlemesi ile yıllardır içinde bulunduğu gafletten uyanır ve kendini sorgulamaya başlar. Bu bir nevi milli uyanıştır Kenan için. Değerlerini ve önceliklerini sorgulamaya başlar. Giderek Kenan ve İtalyan eşi arasında milliyetçi değerler üzerinden bir çatışma ortamı oluşur.

Kenan geçmiş hesaplaşmasını yapıp milli bilince erişirken Primo da yakın arkadaşı Orhan sayesinde büyük bir değişim geçirir ve o da babası ile aynı değerleri benimser. Yazar ayrıca bu eserde önemli sembolleri de kullanarak hikayenin iki ana karakteri (Kenan ve Grazia) üzerinden bir çatışma ortamı yaratır. Bursa'da bulunan baba evi, fes ve beyaz minareler Kenan tarafından önem verilen sembollerdir. Buna karşılık Grazia için şapka, batılı tarz ev dekoru, katolik kilisesi ve müstevli çan önemli semboller olarak kullanılmıştır (Burcu, 2004: 144).

İtalyan bir kızla evlenip milli benlikten ve bilinçten uzak olma ve sonrasında yaşanan travmalar, Kenan'ın değişiminin önemli belirleyicilerindendir. Grazia, Kenan'ı eserin başından beri bir Türk olarak değerlendirmemiştir ve çocuğunu da bir İtalyan olarak yetiştirmek ister ve sıklıkla söylemlerinde Türkler'i aşağılayan bir tavır sergilemektedir.

Yine bu eserde yurtdışında aldığı eğitim ve kültür ile farklı bir şekilde yetişmiş Kenan'ın nasıl milli bilinç ve değerlerden uzak olduğuna sıklıkla atıf yapılmaktadır. Modernist milliyetçi yaklaşım bağlamında eğitim ve kültürün milli bir bilinç oluşturmadaki rolü hatırlanırsa, Seyfettin'in bu eserde sıklıkla bu söylemleri vurgulamasının nedeni de anlaşılır.

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde vatani birarada tutma kaygısı toplumun önemli kesimleri arasında yoğun olarak hissedilirken, bu çaba farklı perspektiflerde farklı araçlarla sağlanmıştır. Edebiyat alanında da milli bir benlik yaratmak ve milli bilinç oluşturmak adına Ömer Seyfettin'in önemli girişimleri olmuştur.

Bu çalışmada, yirminci yüzyılın başlarında önemli eserlerini meydana getiren ve 1920 yılında dünyaya gözlerini yuman Ömer Seyfettin'in iki adet eseri incelenmiştir. İncelemelerden önce milliyetçilik kavramı uluslararası literatürde analiz edilmiş ve çeşitli yaklaşımlar incelenmiştir. Bu bağlamda, İlkçi, Modernist ve Etno-sembolcü perspektifler üzerinden milliyetçiliğin belirleyici unsurları saptanmıştır. Daha sonra bu belirleyici unsurların Ömer Seyfettin'in seçilmiş eserlerindeki yansımaları araştırılmıştır.

Nakarat ve Primo Türk Çocuğu'nda, milliyetçilik ve milli bir bilinç oluşturma çabaları kimi zaman ilkçi, kimi zaman modernist ve kimi zaman da etno-sembolcü yaklaşımları üzerinden ele alınmıştır. Seyfettin, hikayelerin ana karakterleri üzerinden ırk, aidiyet, dil, semboller, tarih ve etnik kökenler gibi önemli belirleyiciler aracılığıyla milliyetçi unsurların altını sıklıkla çizmiştir. Diğer birçok eserinde olduğu gibi milliyetçiliğin anahtar öğelerine eserleri aracılığıyla sık sık referans veren yazar Türk Edebiyatı'nda milliyetçi söylemin ve Türkçülük perspektifinin önemli sanatçıları arasında gösterilebilir.

Kaynakça

- Ahmad, F. (2007). *İttihat ve Terakki: 1908-1914*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Aydemir, C. (2005). "Modern Türk Hikayeciliğinde Ömer Seyfettin Etkisi", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 54-62.
- Breuilly, J. (1993). *Nationalism and the State*. Manchester: Manchester University Press.
- Burcu, E. (2004). "Ömer Seyfettin'den Milli Benliğe Dönüş Çağrısı: Primo Türk Çocuğu", *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı Serisi*, (30), Ankara.
- Çilliler, Y. (2015). "Modern Milliyetçilik Kuramları Açısından 19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu Fikir Akımları", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 10(2) 45-65.
- Demir, A. (2007). "Ömer Seyfettin'in Hikayelerinde Milli Kimlik İnşa Unsuru Olarak Mekan", *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, ICANAS 38*. Ankara.

- Deutsch, K. (1962). *Nationalism and Social Communication*, Boston: The M.I.T Press.
- Enginün, İ. (1985). “Ömer Seyfeddin’in Hikayeleri”, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Türk Fikir ve Sanat Adamları Dizisi*, (I), Ankara.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic Books.
- Gellner, E. (1999). “The Nation: Real or Imagined?”, *Nation and Nationalism*, 5(4), 366-370.
- Gellner, E. (2006). *Nations and Nationalism*, Cornell University Press, New York.
- Görgün, M. (2017). “Küreselleşme Sürecinde Göçmen İlişki Ağlarının Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Gök Özel Sayısı (22), 1317-1327.
- Guibernau, M. (1997). *Milliyetçilikler: 20. Yüzyılda Ulusal Devlet ve Milliyetçilikler*, İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Hobsbawm, E. (2006). *Milletler ve Milliyetçilik: Program, Mit, Gerçeklik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kanter, M. F. (2015). “Ömer Seyfettin Hikayelerinde Değer Aktarımı Bağlamında Kadınlar”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(4), Türkiye.
- Kellas, J. G. (1991). *The Politics of Nationalism and Ethnicity*. London: Macmillan Education.
- Koçak, A. (2015). “Ömer Seyfettin Hikayelerinde Savaşın Yansımaları”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*. 13(18), 637-656
- Kuş, B. (2013). “Reflections of National Language in Stories by Ömer Seyfettin”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (49), 9-16.
- Lewis, B. (2007). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. –Türkçe Çev. Metin Kıratlı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Nairn, T. (1981). *The Break-up of Britain: Crisis and Neo-Nationalism*, London: Verso Books.
- Okyay, C. (2005). *Siyaset Bilimi İncelemeleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özkırımlı, U. (1999). *Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış*, İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Sevük, M. D. (1967). *Ömer Seyfeddin'in Makaleleri*, İstanbul: Türkiyat Araştırma Merkezi.
- Seyfettin, Ö. (1984). *Nakarat*, İstanbul: Erdem Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (1992). *Bütün Eserleri-3*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Seyfettin, Ö. (1993). *Türklük Üzerine Yazılar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Smith, A. D. (1988). *The Ethnic Origins of Nations*, Wiley-Blackwell, Oxford, UK.
- Smith, A. D. (1991). *National Identity*, London: Penguin.
- Smith, A. D. (2010). *Nationalism: Theory, Ideology, History*. Malden: Polity Press.
- Şengül, A. (2001). "Ömer Seyfettin'de Milli Kimlik", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1) 1-14
- Timur, T. (1986). *Osmanlı Kimliği*, İstanbul: Hil Yayınları.
- Turan, E. (2011). "Milliyetçilik Teorisinin Gelişimi ve Türk Milliyetçiliği", *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Yıldırım, E. (2014). "Modernite ve Milliyetçilik: Modern Milliyetçilik Kuramları Üzerine", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 23-37.